ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԵՎ ԹԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

ՈՒՍՈՒՑՉԻ ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ԳԻՏԵԼԻՔԻ ՍՏՈՒԳՈՒՄ

2023

ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԹԵՍՏ 4

ԽՄԲԻ ՀԱՄԱՐԸ	
ՆՍՏԱՐԱՆԻ ՀԱՄԱՐԸ	

Հարգելի՛ ուսուցիչ

Խորհուրդ ենք տալիս առաջադրանքները կատարել ըստ հերթականության:
Ուշադիր կարդացե՛ք յուրաքանչյուր առաջադրանք: Եթե չի հաջողվում որևէ առաջադրանքի անմիջապես պատասխանել, ժամանակը խնայելու նպատակով կարող եք դրան անդրադառնալ ավելի ուշ:

Թեստ-գրքույկի էջերի դատարկ մասերը կարող եք օգտագործել սևագրության համար:

1 **Բնական և հասարակական աշխարհագրությունների շփման գոտում ո՞ր ուղղությունն է առաջացել:**

1) հողերի աշխարհագրություն
2) կենսաաշխարհագրություն
3) ռեկրեացիոն աշխարհագրություն
4) կլիմայագիտություն

2 **Հասարակածից 0-ական միջօրեականով դեպի Հարավային բևեռ շարժման ուղղությունը ի՞նչ ազիմուտ ունի:**

1) 90˚
2) 360˚
3) 0˚
4) 180˚

3 **Ո՞ր պնդումն է ճիշտ.**

1) Տեղագրական քարտեզների յուրաքանչյուր թերթի անվանակարգ այդ թերթը դարձնում է խիստ անհատական:
2) Քարտեզի և գլոբուսի վրա հասարակածին զուգահեռ գծերը կոչվում են միջօրեականներ:
3) Տեղագրական քարտեզներից յուրաքանչյուրն ունի չորս շրջանակ:
4) Աղավաղումներն աշխարհագրական քարտեզում ավելի փոքր են, քան հատակագծում:

4 **Թվարկված «զերմայրցամաք—պլատֆորմ» զույգից ո՞րն է ճիշտ:**

1) Գոնդվանա—Հյուսիսամերիկյան
2) Լավրասիա—Աֆրիկյան
3) Գոնդվանա—Արևելաեվրոպական
4) Լավրասիա—Սիբիրական

5 **Մթնոլորտի զարգացման անթթվածնային փուլում ո՞ր գազն էր համարվում տիրապետող:**

1) ածխաթթու գազ
2) արգոն
3) ջրային գոլորշի
4) ազոտ

6 «Ակունք—վտակ—գետ—գետաբերան» շարքերից ո՞րն է *սխալ:*

1) Մեծ Ջրբաժան լեռներ—Դառլինգ—Մուրեյ—Մեծ Ավստրալական ծոց
2) Անդյան լեռներ—Մարանիոն—Ամազոն—Ատլանտյան օվկիանոս
3) Բայկալ լիճ—Անգարա—Լենա—Հյուսիսային սառուցյալ օվկիանոս
4) Թանա լիճ—Կապույտ Նեղոս—Նեղոս—Միջերկրական ծով

7 «Հողային տիպ—բնական զոնա—կլիմայական գոտի» շարքերից ո՞րն է *սխալ:*

1) կարմրադեղին—հասարակածային խոնավ անտառներ—հասարակածային
2) տունդրազլեյան—տունդրա—մերձարկտիկական
3) ճմապոդզոլային—խառն անտառներ—բարեխառն ցամաքային
4) սևահող—տայգա—բարեխառն ցամաքային

8 **Ո՞ր գետերի ավազանում է ձևավորվել չինական քաղաքակրթությունը:**

1) Հուանհե և Յանցզի
2) Ինդոս և Գանգես
3) Նեղոս և Զամբեզի
4) Տիգրիս և Եփրատ

9 **Թվարկված պետությունները՝ Վանի թագավորություն, Աքեմենյան Պարսկաստան, Կարթագեն, Հռոմեական կայսրություն, քաղաքական քարտեզի ձևավորման ո՞ր փուլին են պատկանում:**

1) միջնադարյան
2) նոր
3) նորագույն
4) հին

10 **«Պետություն—գերակշռող կրոնական ուղղություն» շարքերից ո՞րն է ճիշտ:**

1) Իրան—սուննիականություն
2) Ճապոնիա—հինդուիզմ
3) Կիպրոս—ուղղափառություն
4) Թաիլանդ—մահայանա

11 **Թվարկվածներից ո՞րը երկրի միջազգային մասնագիտացման ճյուղի վիճակագրական հիմնական բնութագրիչ *չէ*.**

1) աշխարհում տվյալ ճյուղի ընդհանուր արտադրանքի մեջ այդ երկրի տեսակարար կշիռը.
2) արտահանվող արտադրանքում տվյալ ճյուղի արտադրանքի տեսակարար կշիռը
3) մեկ մարդու հաշվով թողարկած արտադրանքի ծավալը
4) տվյալ արտադրանքի այդ երկրում առաջին անգամ ստեղծվելը

12 **Ո՞ր օվկիանոսի տարածքի համարյա կեսն է զբաղեցնում մայրցամաքային ծանծաղուտը։**

1) Հնդկական
2) Ատլանտյան
3) Հյուսիսային սառուցյալ
4) Խաղաղ

13 **Թվարկված երկրներից որո՞նց հետ Գերմանիան *չունի* ընդհանուր սահմաններ։**

1) Բելգիա և Լյուքսեմբուրգ
2) Լեհաստան և Դանիա
3) Նիդեռլանդներ և Չեխիա
4) Իտալիա և Լիխտենշտայն

14 **Թվարկված երկրներից որո՞նց պետական կարգն է նախագահական հանրապետություն, իսկ վարչատարածքային կառուցվածքը՝ դաշնային։**

1) Իտալիա և Հնդկաստան
2) Իսրայել և Լեհաստան
3) Շվեյցարիա և Ավստրալիա
4) Բրազիլիա և Արգենտինա

15 **«Տարածաշրջան—պետություն—մայրաքաղաք» շարքերից ո՞րն է ճիշտ։**

1) Հարավարևմտյան Ասիա—Եմեն—Սանա
2) Արևելյան Ասիա—Մոնղոլիա—Մասկաթ
3) Հարավարևելյան Ասիա—Լաոս—Դաքա
4) Հարավային Ասիա—Բութան—Թեհրան

16 Որտե՞ղ է կյանքի միջին տևողությունը ամենակարճը։

1) Աֆրիկա
2) Ամերիկա
3) Ավստրալիա
4) Ասիա

17 Թվարկված մշակաբույսերից որի՞ մշակությամբ է առաջատար Աֆրիկան։

1) ցորեն
2) ջութ
3) կակաո
4) վուշ

18 ԱՄՆ թվարկված նահանգներից ո՞րն ունի ելք դեպի Մեքսիկական ծոց։

1) Մինեսոտա
2) Ինդիանա
3) Լուիզիանա
4) Նեբրասկա

19 Թվարկված երկրներից ո՞րն է առաջատար աշխարհում ձկան որսի ծավալով։

1) Չինաստան
2) Ճապոնիա
3) Հնդկաստան
4) Ինդոնեզիա

20 Ո՞ր ծովին պատկանող կղզու վրա է գտնվում Էրեբուս գործող հրաբուխը։

1) Ուեդդելի
2) Ամունդսենի
3) Բելինսհաուզենի
4) Ռոսսի

21 Թվարկված երկրներից ո՞րն է առավելագույնս ապահովված նավթի պաշարներով՝ բնակչության 1 շնչի հաշվով (Աշխարհագրություն 11-2017թ.)։

1) ԱՄՆ – 3 մլրդ. տոննա
2) Չինաստան – 3,9 մլրդ. տոննա
3) Հնդկաստան – 0,6 մլրդ. տոննա
4) Ռուսաստան – 10,6 մլրդ. տոննա

22 «Լիճ—ծագում—աղիություն—տեղադիրք» համապատասխան շարքերից ո՞ր տարբերակում կա *սխալ*։

1) Ակնա—փլվածքային—աղի—Գեղամա լեռնավահան
2) Սաղամո—հրաբխային—քաղցրահամ—Ջավախքի լեռնավահան
3) Քարի—սառցադաշտային—քաղցրահամ—Արագած լեռ
4) Վանա—տեկտոնահրաբխային—աղի—Հայկական Տավրոսից հյուսիս

23 Քաջարանի և Կապանի հանքավայրերը ո՞ր մետաղը *չեն* պարունակում։

1) սելեն
2) կադմիում
3) անագ
4) ռենիում

24 ՀՀ ազգային ո՞ր փոքրամասնությունն է առավելապես ապրում Վերին Դվին և Դիմիտրով գյուղերում։

1) եզդիներ
2) ասորիներ
3) վրացիներ
4) հույներ

25 Ո՞ր մարզում է գտնվում ՀՀ ամենամեծ ջրամբարը, որը *չի* սահմանակցում այլ երկրի հետ։

1) Սյունիք
2) Լոռի
3) Տավուշ
4) Շիրակ

26 ՀՀ ո՞ր բնակավայրում *չկա* հաստոցաշինական գործարան։

1) Վանաձոր
2) Ճամբարակ
3) Հրազդան
4) Չարենցավան

27 **Ո՞ր միջազգային կազմակերպությունը անմիջականորեն *չի* զբաղվում տարածքային և ազգային հակամարտությունների կարգավորման հարցերով:**

1) ՄԱԿ
2) ԵԱՀԿ
3) ՆԱՏՕ
4) ՆԱԵԿ

28 **Գիտնականների կանխատեսմամբ՝ մոտ ապագայում ո՞ր տարածաշրջանում կարող է ձևավորվել միջպետական մեգալոպոլիս:**

1) Արևելյան Եվրոպա
2) Հարավային Ասիա
3) Արևմտյան Եվրոպա
4) Հյուսային Աֆրիկա

29 **Ո՞ր տարածաշրջանում թերսնվողների բաժինը ամենամեծն է ընդհանուր բնակչության մեջ:**

1) Լատինական Ամերիկա
2) Կենտրոնական Աֆրիկա
3) Հարավային Ասիա
4) Կենտրոնական Ասիա

30 **Թվարկվածներից ո՞րը *չի* մտնում մարդկային զարգացման համաթվի գլխավոր բաղադրիչների ցանկում:**

1) երկարակեցություն
2) կրթվածություն
3) մասնագիտացում
4) կենսամակարդակ

31 **Թվարկվածներից որո՞նք են բնորոշ արկտիկական անապատներին.**

1) տարածված են գորշ անապատային, դարչնագույն հողերը
2) տարեկան տեղումների քանակը գերազանցում է հազար մմ-ը
3) քամիներից տիրապետող են պասսատները
4) տարածքի ճահճապատվածության բարձր աստիճանը
5) առկա են սառցադաշտային լեզվակները, որոնք առաջանում են լեռնահովտային սառցադաշտերի շարժման հետևանքով
6) բնորոշ է եռահարկ բուսականությունը
7) կենդանիներից հանդիպում է լեմինգը

32 **Հետևյալ պնդումներից որո՞նք են ճիշտ.**

1) Ամենախոնավ մայրցամաքի արևմտյան մասում է գտնվում աշխարհի ամենաչոր անապատը:
2) Ամենացուրտ աշխարհամասում է ապրում աշխարհի ամենափոքր թռչունը:
3) Ամենաչոր մայրցամաքում է գտնվում ցամաքային ամենացածր իջվածքը:
4) Տարածքի մակերեսով առաջին և երրորդ տեղերն զբաղեցնող մայրցամաքներն իրարից բաժանվում են Բերինգի նեղուցով:
5) Տարածքի մակերեսով առաջին և երկրորդ տեղերն զբաղեցնող օվկիանոսներն իրար միանում են Դրեյկի նեղուցով:
6) Տարածքի մակերեսով հինգերորդ և վեցերորդ տեղերն զբաղեցնող մայրցամաքների ամենաբարձր կետերի բացարձակ բարձրությունների տարբերությունը չորս հազար մ է:
7) Տարածքի մակերեսով երրորդ և չորրորդ տեղերն զբաղեցնող մայրցամաքներն իրարից բաժանվում են Քիլի ջրանցքով:

33 **Հետևյալ պնդումներից որո՞նք են ճիշտ.**

1) Շիրակի մարզը հարուստ է բազմամետաղային օգտակար հանածոներով:
2) Կոտայքի մարզը բնակչության թվով և միջին խտությամբ ՀՀ-ում երրորդն է:
3) Սյունիքի մարզը ուրբանիզացման մակարդակով չորրորդն է:
4) Արագածոտնի մարզի հիմնական ջրային զարկերակը Հրազդանն է՝ Գեղարոտ և Ամբերդ գլխավոր վտակներով:
5) Արարատի մարզի լեռնային մասը զբաղեցնում են Գեղամա լեռների լանջերը և Ուրծի, Դահնակի ու Երանոսի միջին բարձրության լեռները:
6) Լոռու մարզը զբաղեցնում է նախկին պատմական Հայաստանի Այրարատ նահանգի արևելյան կեսը:
7) Գեղարքունիքի մարզը ՀՀ-ում առաջինն է կարտոֆիլի և հացահատիկի ցաքատարածություններով ու դրանց համախառն բերքով:

34 **Հետևյալ պնդումներից որո՞նք են ճիշտ.**

1) Էրեբունու արգելոցի գլխավոր նպատակը հացազգիների վայրի տեսակների գենոֆոնդի պահպանությունն է:
2) ՀՀ առավել վտանգված և անհետացման եզրին գտնվող կաթնասուններից են բեզոարյան այծը, հայկական մուֆլոնը, երկարականջ ոզնին:
3) Երկնասլաց արևելյան սոսու պուրակը տարածվում է Արփա գետի ջրհավաք ավազանում:
4) «Դիլիջան» ազգային պարկը գտնվում է Գետիկ և Աղստև գետերի ջրհավաք ավազանում:
5) «Սևան» ազգային պարկում պահպանվում է կենու պուրակը, որը հազվագյուտ է ամբողջ Կովկասում:
6) «Արփի լիճ» ազգային պարկում հատուկ պահպանության տակ են գտնվում հազվագյուտ թռչունները՝ զանգրափետուր հավալուսնը և մարգահավը:
7) ՀՀ տարածքում պետական արգելոցներ են Արևիկը, Խոսրովը և Էրեբունին:

35 **Հետևյալ պնդումներից որո՞նք են ճիշտ.**

1) ՄԱԿ-ի հատուկ մասնագիտացված բնապահպանական կազմակերպություններից է ՅՈՒՆԵՊ-ը, որի գործունեության գլխավոր ուղղություններից է բնական միջավայրի համամոլորակային մոնիթորինգը:
2) ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ն աշխատում է բնապահպանական կրթության և գիտելիքների տարածման բնագավառում:
3) ՄԱԳԱՏԷ-ն զբաղվում է համաշխարհային առևտրի կարգավորման հարցերով:
4) Գլոբալ էկոլոգիական հիմնախնդիրների քննարկումը ՄԱԿ-ի մակարդակով առաջին անգամ տեղի ունեցավ 1952 թվականին Ստոկհոլմում:
5) 1992 թվականին Ռիո դե Ժանեյրոյում կայացած միջազգային կոնֆերանսին մասնակցում էին աշխարհի 179 երկրների պատվիրակություններ՝ այդ թվում նաև ՀՀ պատվիրակությունը:
6) «Եվրոպայի քաղաքները կայուն զարգացման ճանապարհին» հռովարտակն ընդունվել է Նորվեգիայում:
7) 2002 թվականին Հարավաֆրիկյան Հանրապետության Յոհաննեսբուրգ քաղաքում տեղի է ունեցել «Հանուն կայուն զարգացման՝ գործընկերության ընդլայնման» վեհաժողովը:

36 **Էկոլոգիական լարվածության մեծացման արտահայտման հետևյալ սոցիալական հետևանքներից որո՞նք են ճիշտ.**

1) համաշխարհային զբոսաշրջության ակտիվացումը
2) բնակչության շրջանում էկոլոգիական փախստականների առաջացումը
3) թունավոր տեխնոլոգիաների և թափոնների այլ երկրներ տեղափոխելը
4) պարենամթերքի պակասը
5) բնակչության հիվանդությունների աճը և նոր հիվանդությունների առաջացումը
6) բնակչության բնական աճը խթանող ժողովրդագրական քաղաքականության իրականացումը
7) համաշխարհային առևտրի աշխուժացումը

37 **Թվարկվածներից ո՞ր պետություններում է դիտվում ժողովրդագրական ճգնաժամը:**

1) Դանիա
2) Ռումինիա
3) Եթովպիա
4) Նիգերիա
5) Զամբիա
6) Բելոռուս
7) Բուլղարիա

38 **Թվարկվածներից ո՞ր պետությունները ելք *չունեն* դեպի ծով:**

1) Ռուանդա և Բոթսվանա
2) Պարագվայ և Բոլիվիա
3) Ուրուգվայ և Կոլումբիա
4) Տաջիկստան և Ղրղզստան
5) Լյուքսեմբուրգ և Շվեյցարիա
6) Ֆինլանդիա և Իռլանդիա
7) Բանգլադեշ և Պակիստան

39 **Թվարկված միջազգային կազմակերպություններից որո՞նց *չի* անդամակցում ՀՀ-ն։**

1) Սևծովյան տնտեսական համագործակցություն
2) Հարավարևելյան Ասիայի պետությունների ասոցիացիա
3) Հյուսիսատլանտյան դաշինքի պետություններ
4) Միավորված ազգերի կազմակերպություն
5) Առողջապահության միջազգային կազմակերպություն
6) Արբանյակային կապի միջազգային կազմակերպություն
7) Արժույթի միջազգային հիմնադրամ

40 **Թվարկված երկրներից որո՞նք առաջատար *չեն* մեղվաբուծության արտադրանքի ծավալով։**

1) Ֆրանսիա
2) Մեքսիկա
3) Ռուսաստան
4) Եգիպտոս
5) Բանգլադեշ
6) Սինգապուր
7) ԱՄՆ

41 **Թվարկված երկրներից որո՞նք են մտնում էլեկտրաէներգիայի արտադրությամբ աշխարհի առաջատար եռյակի մեջ։**

1) Հնդկաստան
2) Գերմանիա
3) Կանադա
4) Ֆրանսիա
5) Բրազիլիա
6) ԱՄՆ
7) Չինաստան

42 Աշխարհի առևտրային նավատորմի առաջատար երկրներից են (նավերի քանակով).

1) Մոզամբիկը
2) Անգոլան
3) Կամբոջան
4) Լիբերիան
5) Պանաման
6) Չինաստանը
7) Հունաստանը

43 Երկու ընկեր ճանապարհորդում են: Պարզվեց, որ նրանք գտնվում են նույն բնակավայրում, մեկը գնացքի մեջ է, մյուսն՝ ուղղաթիռի: Հանկարծ ուղղաթիռում լսվեց, որ դրսում ջերմաստիճանը -12˚C: Հետաքրքրությունից դրդված գնացքում գտնվող ընկերը պատուհանից տեսավ ցուցանակի վրա նշված +6˚C: Հաշվել ընկերների բացարձակ բարձրությունների տարբերությունը (հաշվարկը կատարել 6˚C-ով):

44 Ինքնաթիռը թռավ Մոսկվայից (3-րդ ժամային գոտի) դեպի Լոնդոն ժամը 19^{00} –ին տեղական ժամանակով (Մոսկվայի ժամանակով): Վայրէջք կատարեց 20^{00} –ին: Քանի՞ ժամ տևեց թռիչքը:

45 Ա և Գ քաղաքները գտնվում են միևնույն զուգահեռականի վրա: Որոշել, թե որ միջօրեականի վրա է գտնվում Ա բնակավայրը, եթե Արեգակը զենիթում լինում է 48 րոպե ավելի ուշ, քան Գ բնակավայրում, որը գնտվում է հս.լ. 13˚ և արլ.ե. 58˚-ում:

46 Որոշել Ակոնկագուա լեռան (6960 մ բացարձակ բարձրությամբ) և Վալդես թերակղզու (-40 մ բացարձակ բարձրությամբ) մթնոլորտային ճնշումների տարբերությունը մմ ս.ս-ով (հաշվարկը կատարել 100 մմ-ով):

47	Որոշել քարտեզ 1-ի Բ կետում Արեգակի ճառագայթների անկման անկյունը սեպտեմբերի 23-ի կեսօրին:

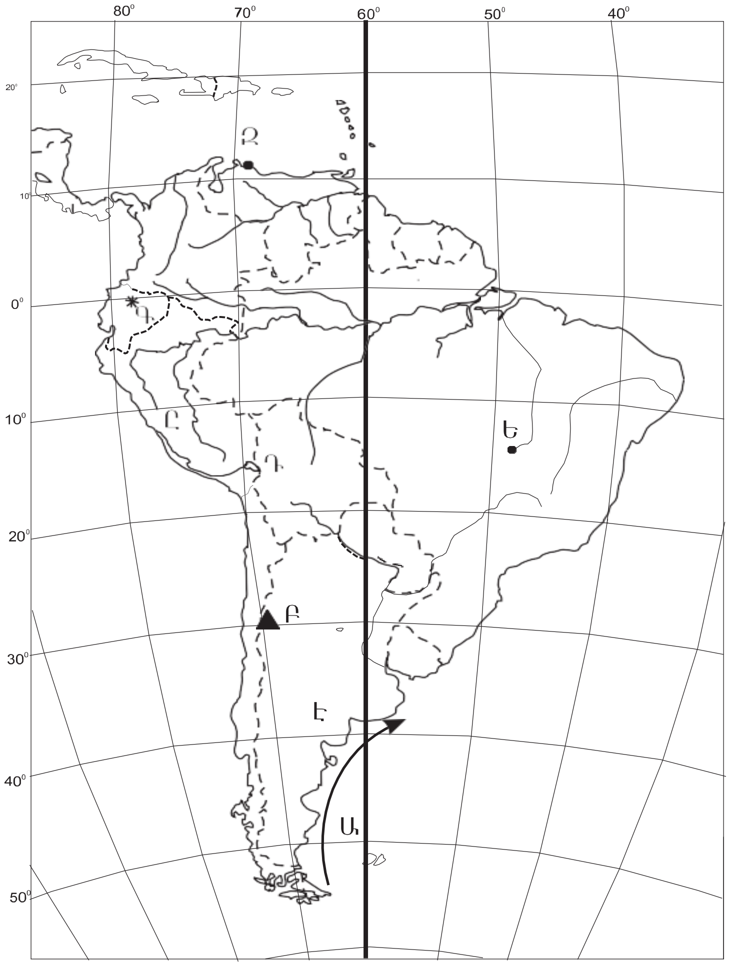

քարտեզ 1

48	Հաշվել քարտեզ 2-ի Թ և Ի կետերի կիլոմետրային հեռավորությունը:

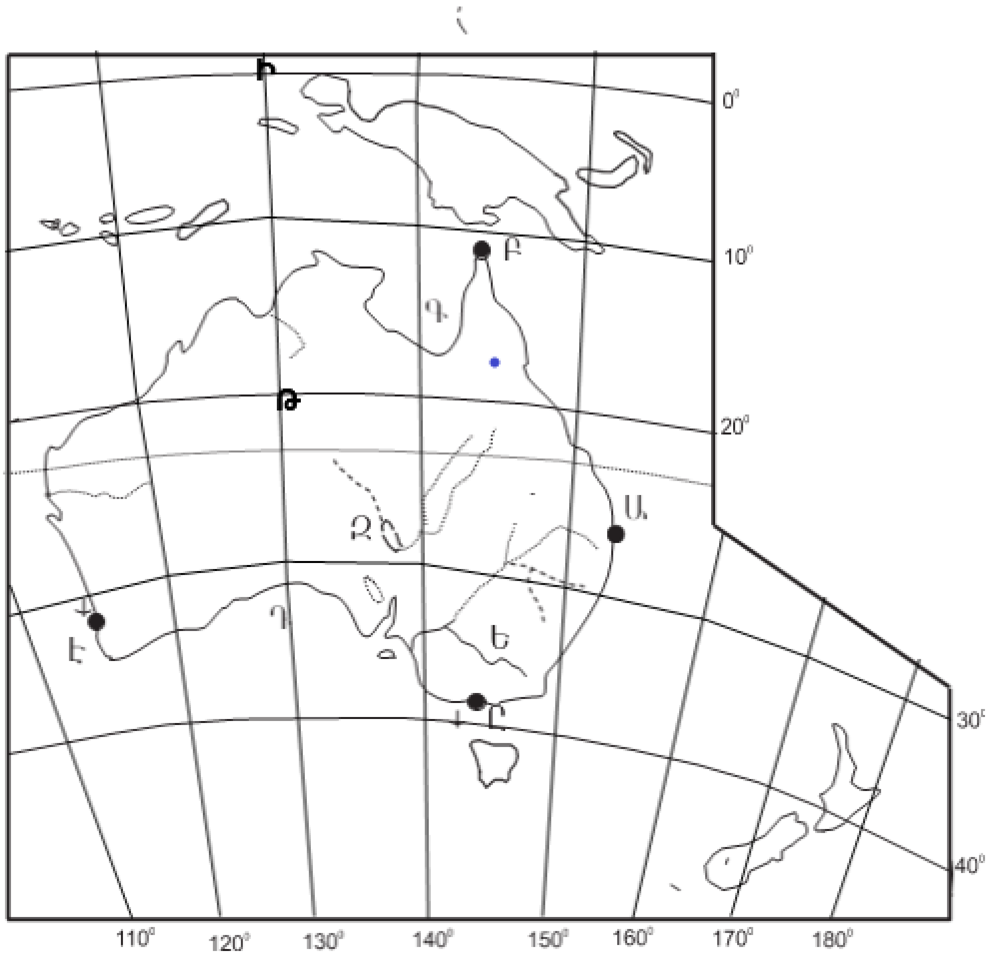

քարտեզ 2

49	Աղյուսակ 1-ի տվյալներից օգտվելով՝ հաշվել ջերմաստիճանի տատանման լայնույթը (ամպլիտուդա):

Օրական ջերմաստիճաններ հուլիսի 1-10										
մարզ	1.07	2.07	3.07	4.07	5.07	6.07	7.07	8.07	9.07	10.07
Լոռի	+6˚C	+7˚C	+9˚C	+10˚C	+11˚C	+10˚C	+10˚C	+12˚C	+13˚C	+12˚C

աղյուսակ 1

50 Աղյուսակ 1-ի տվյալներից օգտվելով՝ հաշվել հուլիսի առաջին տասնօրյակի միջին ջերմաստիճանը:

51 Օդի բացարձակ խոնավությունը 30 գ/մ^3 է, հարաբերական խոնավությունը՝ 60%: Որոշել ամբողջապես հագեցման համար անհրաժեշտ պակասող ջրային գոլորշիների քանակը:

52 Հաշվել 126 000 տ պայմանական վառելիք ստանալու համար անհրաժեշտ նավթի քանակը, եթե վերջինիս ջերմային գործակիցը 1,5 է:

53 Որոշել բնակչության միջին խտությունը, եթե մարզի գյուղատնտեսական հողահանդակների ընդհանուր մակերեսը 48 000 հա է, իսկ 1 բնակչին բաժին է ընկնում 12 հա գյուղատնտեսական հողահանդակ: Մարզի տարածքի մակերեսը 250 կմ^2:

54 Երկրի ավտոճանապարհների միջին խտությունը կազմում է 25 կմ/ կմ^2 է, ավտոճանապարհների երկարությունը՝ 600 000 կմ: Որքա՞ն մակերես կզբաղեցնի տվյալ երկիրը 1 : 4 000 000 մասշտաբի քարտեզում:

55 Երկրի բնակչության թիվը 17 000 000 մարդ է, ծնելիության գործակիցը 0,9% է, մահացության գործակիցը՝ 0,7%, մեխանիկական աճի՝ գործակիցը 12‰: Որքա՞ն կլինի բնակչության թիվը 1 տարի հետո:

56 Երկրի բնակչության թիվը 9 000 000 մարդ է, ուրբանիզացման մակարդակը 67%: Որքա՞ն է կազմում գյուղաբնակների բացարձակ թիվը:

57 Երկրի նավթի ընդհանուր պաշարները կազմում են 2,8 մլրդ. տ, իսկ տարեկան հանույթը՝ 40 մլն. տ: Որքա՞ն կլինի ռեսուրսապահովվածությունը:

58 Երկրում ցորենի ցանքատարածությունների մակերեսը 3 մլն. հա է, համախառն բերքը՝ 15 մլն. տ: Որքա՞ն է ցորենի միջին բերքատվությունը (ց/հա):

59 Գետի ակունքի բացարձակ բարձրությունը 3600 մ է, իսկ գետաբերանինը՝ 1800 մ: Նրա երկարությունը 60 կմ է: Որքա՞ն կլինի գետի թեքությունը:

60 Գետի լայնությունը 7 մ է, միջին խորությունը 78 սմ, ջրի արագությունը՝ 5 մ/վ: Որքա՞ն կլինի գետի հոսքը 4 ժամում: